

Bunker

SUPERAMAS

Paranoia en mediaspektakel

Pieter T'Jonck
Gezien op 07 november 2023
Le Manège, Maubeuge (FR)

Iedereen kent wel een verhaal over een wonderdokter die een ongeneeslijk zieke redde. Maar er circuleren ook verhalen over patiënten die het leven lieten door kwakzalverij. Over zo'n, naar verluidt waar gebeurd, verhaal gaat 'Bunker' van Superamas. Dat leidt tot een ontnuchterende blik op ons onvermogen om weerstand te bieden aan de alomtegenwoordigheid van spektakel in de media. Het favoriete thema van Superamas, maar deze keer in wel heel donkere kleuren.

12 NOVEMBER 2023

'Bunker' opent met een korte lezing van een arts over lobotomie. We horen hem uitleggen dat bij die ingreep de verbinding tussen de linker- en rechterhersenhelft wordt verbroken. Nu zit volgens hem spraak en logica vooral in de linkse helft, en emotie vooral in de rechtse. Hij zet vervolgens een bizar experiment uiteen dat dit bewijst. Een persoon die lobotomie onderging krijgt via zijn linkeroog, verbonden met die rechterhelft, het bevel te lezen om de kamer te verlaten. Dat doet hij ook, zonder dat zijn linker hersenhelft dat beseft. Vervolgens krijgt die persoon de vraag om zijn gedrag uit te leggen. Daar is de linkerhersenhelft aan zet. Die weet niet dat zijn emotionele tegenhanger domweg reageerde op een bevel, maar verzint toch prompt een aannemelijke uitleg. De linker hersenhelft 'rationaliseert' dus wat de rechterhelft deed.

Volgens de dokter leert ons dat iets belangrijks: ook zonder lobotomie rationaliseren we voortdurend gevoelens, zeker als we er geen weg mee weten. Later blijkt dat kwakzalvers daardoor zo gemakkelijk gehoor vinden: hun verhalen temperen de angst voor lichamelijk falen, voor het vege lijf, voor de dood, die in de rechterhersenhelft gelokaliseerd is. Eens mensen in de ban raken van zo'n bakerpraatjes verdringt, of rationaliseert, de linkerhersenhelft die aperte nonsens. Ze ontwikkelen een soort paranoia: iets of iemand probeert hen af te houden van de echte redding.

De gevolgen kunnen desastreus zijn. Daarover gaat 'Bunker'. *Enter* Pauline Paolini, een actrice en schermkampioene die haar eeneiige tweelingzus verloor aan borstkanker omdat ze op instigatie van video's van ene Dr. Kurtz (de

gelijkenis met de waanzinnige avonturier in ‘Heart of Darkness’ van Joseph Conrad is niet toevallig) haar chemotherapie stop zette. Dat leidde niet alleen tot haar dood, het vervreemdde haar ook totaal van haar familie en vrienden.

De voorstelling begint op die manier, als een docudrama waarin Roch en Jérôme van Superamas Paolini overtuigen om dat verhaal te vertellen, eerst op video, vervolgens ook live, in interviewsessies. Die interviews worden ondersteund door video’s van Kurtz. Als Belg herken je meteen de acteur Diederik Peeters. Zo ben je onmiddellijk op je *qui vive*: dit is een *scam*, en de rest van het verhaal is dat dus wellicht evenzeer. Dat belet nochtans niet dat je mee gaat leven met het verhaal van Pauline en Emmanuelle.

De video’s van Dr. Kurtz zijn trouwens erg overtuigend. Zijn praatjes lijken aanvankelijk heel aannemelijk: vermijd giftige stoffen als alcohol, suikers, medicijnen of tabak en neem de zorg voor je eigen lichaam ter hand. Elke dokter zou je dat aanraden zijn. Toch is er een verschil. Kurtz -zo blijkt later – haalt zijn inkomen uit boeken, video’s en bizarre apparaten die hij verkoopt op zijn website. Kurtz neemt nooit verantwoordelijkheid voor zijn adviezen. En Kurtz culpabiliseert zijn luisteraars: had je maar beter geluisterd naar wat je lichaam, waarvan hij de spreekbuis is, je vertelt.

Volgens Dr. Kurtz is de mensheid misleid door duistere machinaties van een perverse elite.

Pas geleidelijk sluipt er ook gif in zijn praatjes binnen. Steeds vaker heeft hij het over bizarre remedies zoals je eigen urine drinken – een advies dat AIDS patiënten werkelijk kregen in de jaren 1980. Hij beweert ook dat de medische industrie ons de ‘ware’ oplossingen onthoudt, en nog later lijkt het er volgens hem op dat ze zo op duistere wijze de macht willen overnemen. Finaal blijkt dat Kurtz een complotdenker van het ergste soort is. Volgens hem is de mensheid misleid door duistere machinaties van een perverse elite.

Op dat punt verandert de voorstelling in een thriller, met alle conventies van het genre. De interviews maken abrupt plaats voor het onderzoek dat Superamas met de hulp van Paolini deed naar het ‘verdienmodel’ en de werkelijke motieven van Kurtz. Videobeelden en live spel lopen daarbij steeds meer in elkaar over, met Jérôme vermomd als Kurtz. Documentaire wordt docu-fictie als Paolini speelt hoe ze Kurtz bespioneert en uitlokt door zich als *believer* voor te doen.

De actie gaat hier moedwillig met horten en stoten vooruit. Pauzes en *freezes* onderstrepen de conventionele plotstructuur, met cliffhangers, ‘onthullingen’ en plotse gevaren. Te mooi om hier te verklappen. Belangrijk is wel dat Roch af en toe het verhaal onderbreekt als ‘The Joker’. Grijnzend dist hij verhaaltjes op. Een ervan is een oude Griekse sage over een vrouw die vrijgesproken wordt van ontucht als ze haar schitterende lijf toont aan haar rechters. Die aanblik doet hen plots alle aantijgingen vergeten. Daar sprak de rechterhelft van hun hersenen, voegt Roch er fijntjes aan toe. Later heeft hij het over een zaalwachter in een Amerikaans theater. Bij een opvoering van ‘Othello’ schiet de man de acteur die Othello speelt dood omdat hij het niet kan aanzien dat een zwarte een blanke vrouw zou molesteren. Een pijnlijk voorbeeld van de moeite die we soms hebben om feit en fictie te onderscheiden.

‘Bunker’ laat de nare smaak van de coronaperiode weer opkomen

Die verwarring tussen feit en fictie is ondertussen volop aan de gang in het verhaal van Paolini en Kurtz. In een nachtmerriescenario bereiden ze een aanslag op het Europees Parlement in Brussel voor. De overleden Emmanuelle komt daarbij plots weer tot leven. Het eindigt met een spectaculair degengevecht (Paolini is dan ook een schermkampioene geweest!). Hoe dat afloopt moet je zelf maar gaan zien.

Belangwekkend is dat deze wilde ontwikkeling van het verhaal ook de geloofwaardigheid van Paolini en Superamas onderuit haalt. Je geraakt er haast niet meer uit wie hier werkelijk spoken ziet of aan achtervolgingswaan lijdt. Dat is precies waar Superamas je hebben wil. ‘Bunker’ laat zien hoe de waarheid - of bescheidener: de ware toedracht - van de dingen steeds moeilijker te achterhalen is doordat ‘nieuws’ gestructureerd wordt volgens de wetten van het spektakel en zo overvloedig aanwezig is dat een kat er haar jongen niet meer in zou terugvinden. Niet verwonderlijk dat de rechterhersenhelft dan volop het stuur overneemt: je vege lijf staat op het spel. Stel je maar voor dat Dr. Kurtz gelijk heeft.

‘Bunker’ laat zo de nare smaak van de coronaperiode weer opkomen: de periode waarin vrienden elkaar naar het leven stonden omdat ze een andere theorie aanhingen over ‘de maatregelen’ en hun efficiëntie of betekenis. De grote winnaar van dat verhaal: de cynische rede van ‘The Joker’. Die dook dan ook overal op. Dit is een belangwekkende voorstelling. Maar geen vrolijke. Of hoopvolle.